

Verslo ir verslumo įvaizdžio jaunimo tarpe bei pasirengimo darbo rinkai tyrimas

Kiekybinio tyrimo ataskaita
Rugpjūtis, 2019

Turinys

- Tyrimo dizainas 3
- Išvados ir apibendrinimas 5
- Tyrimo rezultatai 7
- Priedai 19

Informacija apie tyrimą

							1
2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	

Tyrimo tikslas

- Iširti Lietuvos jaunuolių požiūrį į verslą bei verslumą, įvertinti jo patrauklumą jaunimo gretose
- Išsiaiškinti, kaip Lietuvos jaunuoliai vertina savo kompetencijas, svarbias ateities pasiruošimui darbo rinkoje

Tyrimo metodas

Internetinė apklausa (CAWI metodas (computer assisted web interviewing)).

Tyrimo tikslinė grupė

9-12 klasių Lietuvos moksleiviai

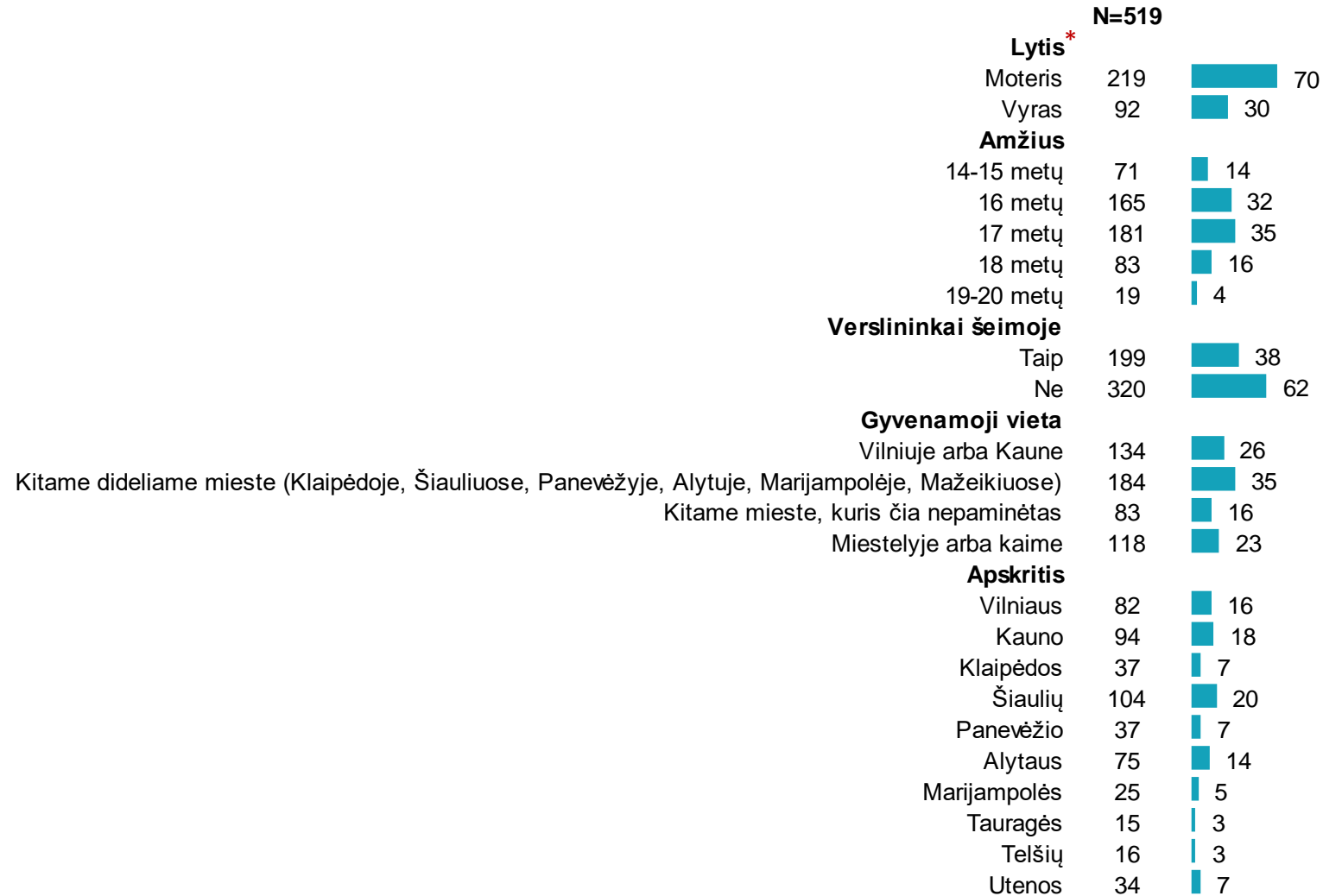
Imties dydis

N=519

Tyrimo atlikimo terminai

2019 m. birželio 10 d. – rugpjūčio 9 d.

Tyrimo dalyvių demografinis profilis

* Dėl įvykusios klaidos nebuvo užfiksuota visų tyrimo dalyvių lytis

FINANCE

Apibendrinimas ir išvados

Apibendrinimas ir išvados (1)

JAUNIMO POŽIŪRIS Į VERSLĄ IR VERSLUMĄ

Tyrimas atskleidžia, jog Lietuvos vyresniųjų klasių moksleiviai **verslą ir verslumą iš esmės vertina pozityviai**: trys iš keturių jaunuolių mano, jog verslas Lietuvoje kuria naują visuomenei per darbo vietų kūrimą ir mokesčių mokėjimą labiau nei tenkina verslo savininkų finansinius interesus

Panašu, kad **ateityje Lietuva galės remtis jaunosios kartos indėliu į ekonomikos plėtrą**:

- Trys iš keturių jaunuolių norėtų turėti savo verslą
- Septyni iš dešimties norėtų dirbti Lietuvoje
- Apie pusę apklaustųjų norėtų prisiimti atsakomybę už verslo vystymą ir komandą
- Kiek daugiau nei keturi iš dešimties tyrimo dalyvių tiki, jog galėtų būti sėkmingais verslininkais

Daugumai jaunuolių **nėra būdingas stereotipinis požiūris į verslą**:

- Kone devyni iš dešimties tyrimo dalyvių mano, jog sėkmė versle nepriklauso nuo lyties, t.y. tiek vyrai, tiek moterys gali tapti sėkmingais verslininkais
- Trys iš keturių apklaustųjų mano, jog sėkmė versle labiau priklauso nuo idėjos ir atkaklumo nei nuo verslo tradicijų šeimoje

Vis dėlto yra sričių, kuriose verslo ir verslumo **vertinimas galėtų būti pozityvesnis**:

- **Mokesčių sistemos skaidrumas**: nors daugiau nei pusė jaunuolių mano, kad verslas mokesčius moka sąžiningai, 43% apklaustųjų mano, kad mokesčių vengimas Lietuvoje vis dar yra gajus
- **Verslo vystymo Lietuvoje aplinkos patrauklumas**: aštuoni iš dešimties tyrimo dalyvių yra įsitikinę, kad verslo vystymo galimybės yra geresnės užsienyje nei Lietuvoje

Apibendrinimas ir išvados (2)

PASIRENGIMO DARBO RINKAI VERTINIMAS

Tyrimė dalyvavę 9-12 klasių moksleiviai pasirengimo darbo rinkai kompetencijų kontekste **aukščiausiais balais** įvertino **savo vidinę motyvaciją, bendrą pozityvų požiūrį bei žingeidumą (norą mokytis)**.

Prasčiausiai tyrimo dalyviai įvertino šiuos savo įgūdžius:

- **Savikontrolę** (šioje įgūdžių grupėje ypač žemais balais vertinti emocijų valdymo įgūdžiai)
- **Tarpasmeninius įgūdžius** (prasčiausiai vertinti derybiniai įgūdžiai)
- **Požiūrį į integralumą/etiką**
- **Lyderystės įgūdžius** (prasčiausiai čia vertinti strateginio planavimo įgūdžiai)
- **Laiko planavimo įgūdžius** (daugiausia sunkumų patiriama valdant su dideliu krūviu susijusį stresą bei deleguojant)

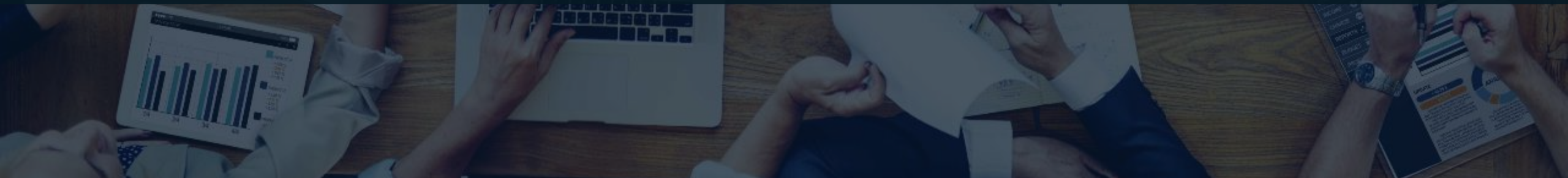

Rekomendacijos

-
1. Bendram jaunuolių teigiamo požiūrio į verslą skatinimui rekomenduojame advokatauti skaidraus, mokesčius sąžiningai mokančio verslo vizijai
 2. Gerinti jaunuolių suvokimą apie verslo vystymo sąlygų Lietuvoje patrauklumą
 3. Jaunimo verslumo skatinimo / mokymo programose skirti ypatingą dėmesį gebėjimams, kuriuos jaunuoliai įvertino prasčiausiai, t.y. savikontrolei, tarpasmeniniams įgūdžiams, požiūrį į integralumą/etiką, lyderystės bei laiko planavimo įgūdžiams.
 4. Suteikti galimybes jaunuoliams mokytis verslumo jiems patraukliausiu būdu – praktiškai įsitraukti į verslą stebint verslo vadovų darbą bei jiems padedant

Tyrimo rezultatai

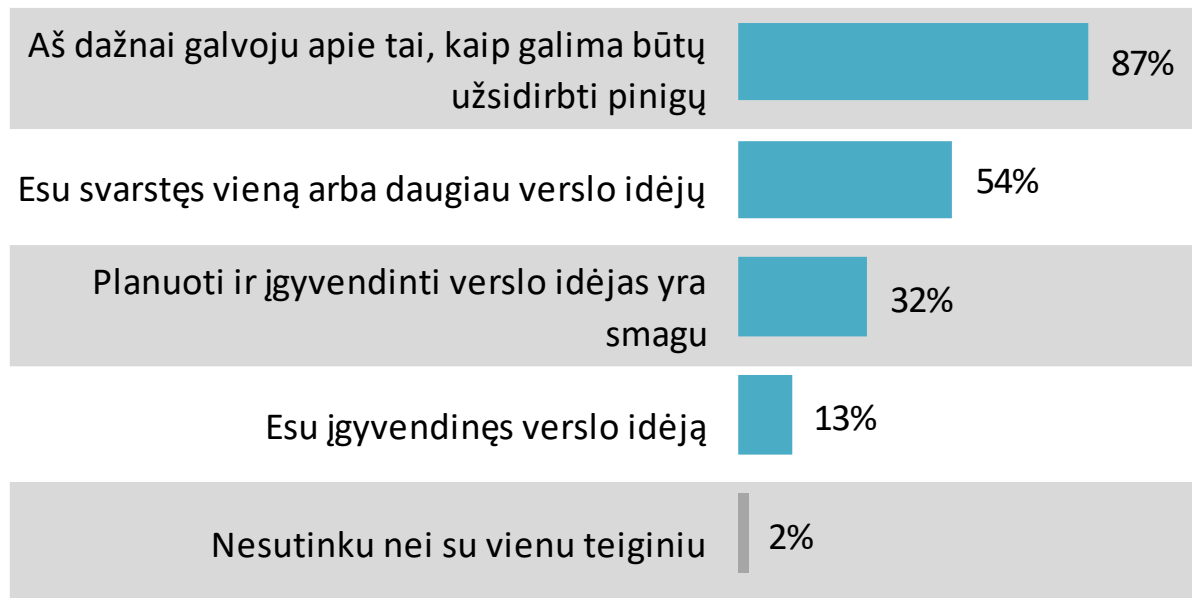

Požiūris į verslą ir verslumą

Jaunimo verslumas

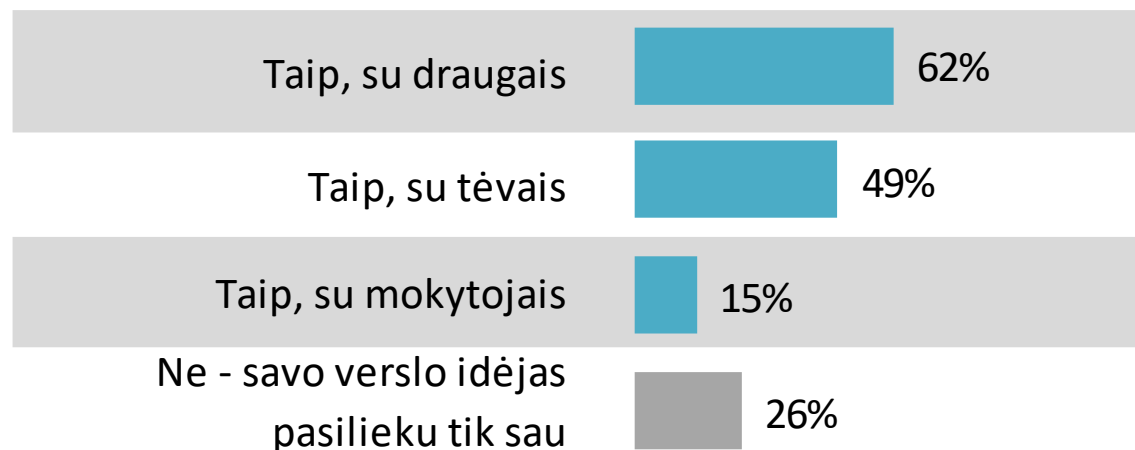
K1. Su kuriais iš žemiau pateiktų teiginių sutinkate? Galite pasirinkti kelis atsakymo variantus.

Lietuvos vyresniųjų klasių moksleiviai apie galimybes užsidirbti galvoja jau mokyklos suole, o daugiau nei pusė iš jų yra svarstę konkrečių verslo idėjų įgyvendinimą. Kas ketvirtas verslo idėjų turintis jaunuolis jas yra praktiškai įgyvendinęs. Vis dėlto tik kas trečias tyrimo dalyvis mano, jog verslo idėjas įgyvendinti yra smagu, panašu, jog nemažai daliai jaunuolių verslo idėjų įgyvendinimas siejasi su iššūkiu, kuris ne visada yra lengvas.

Dalinimasis verslo idėjomis

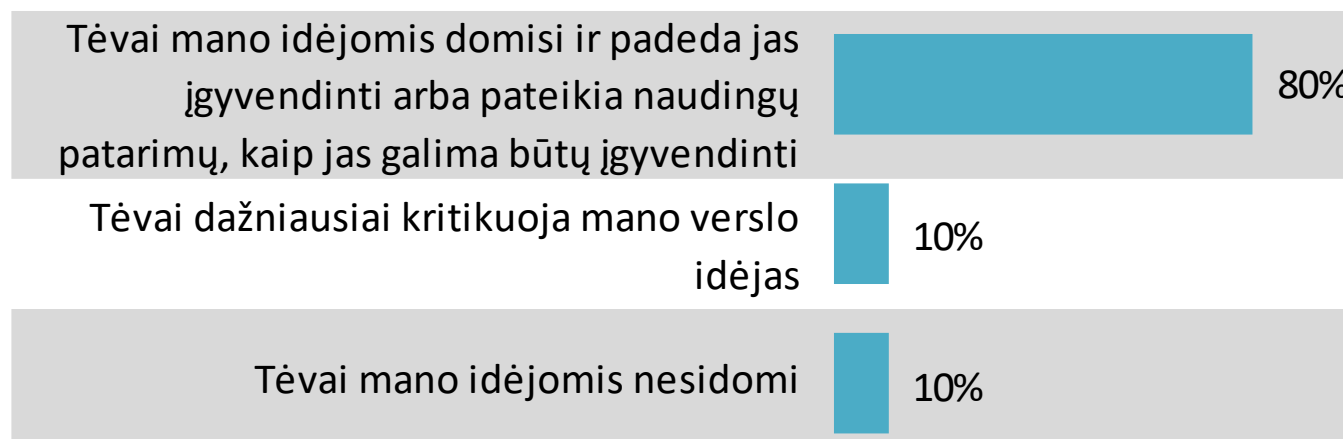
K2. Ar dalinatės savo verslo idėjomis su kitais? Galite pasirinkti kelis atsakymo variantus.

Jaunuoliai pakankamai atvirai dalijasi savo verslo idėjomis – 3 iš 4 apklaustųjų teigė, jog savo verslo idėjas yra aptarę su kitais asmenimis. Dažniausiai potencialios verslo idėjos yra aptariamoms su draugais, tačiau tėvai taip pat laikomi patikimais verslo idėjų vertintojais – su pastaraisiais mintimis apie verslą dalijasi kas antras jaunuolis.

Tėvų požiūris į verslo idėjas

K3. Ką tėvai dažniausiai mano apie jūsų verslo idėjas? Pasirinkite vieną geriausiai tėvų požiūrį atspindintį variantą

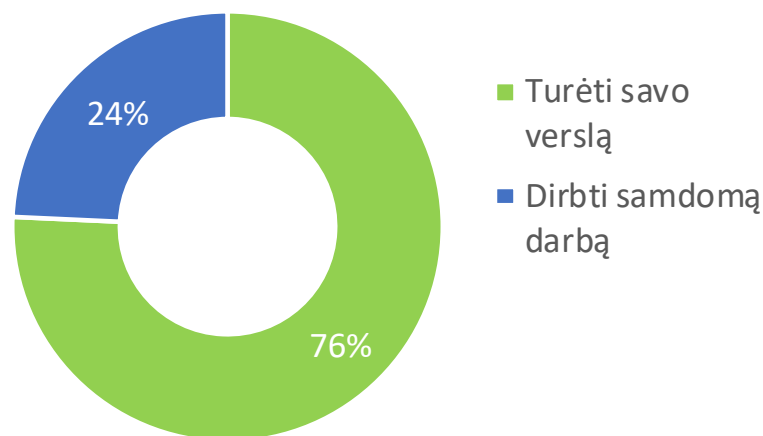

Jaunuolių tėvai yra užsidirbę pasitikėjimo kreditą – net 4 iš 5 jaunuolių, verslo idėjomis pasidalinusių su tėvais, sulaukia jų palaikymo ir pagalbos idėjas įgyvendinant ar bent teikiant naudingus patarimus.

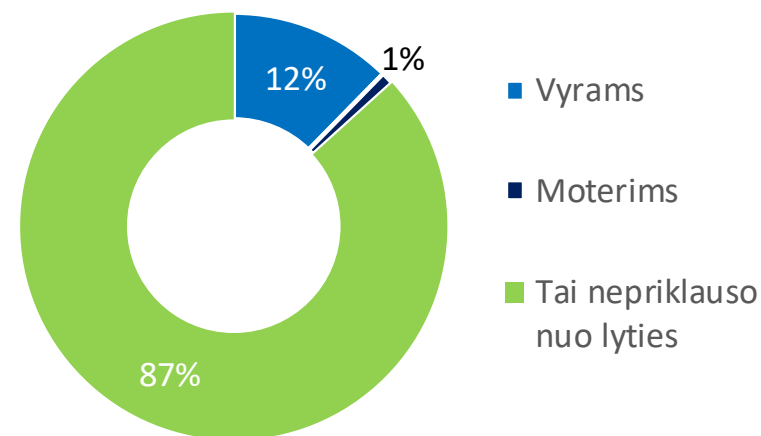
Jaunimo požiūris į verslą bei verslumą (1)

K4. Pabaikite sakinį:

Ateityje norėčiau:

Verslą vystyti geriau sekasi:

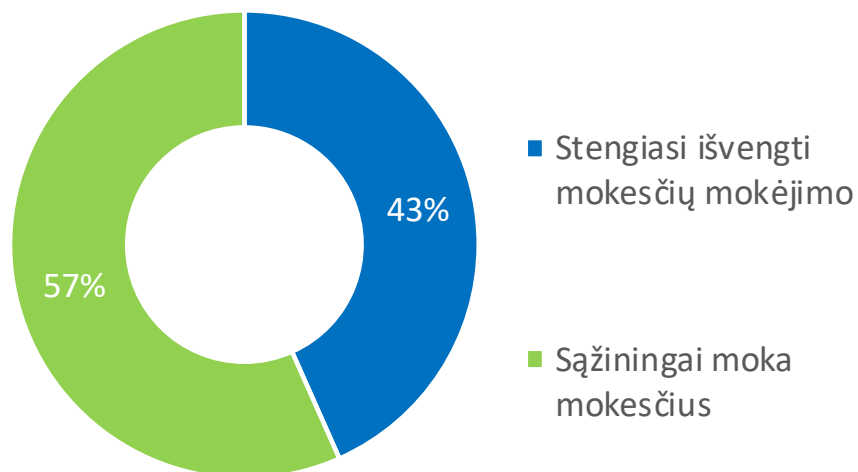

- Trys iš keturių vyresniųjų klasių moksleivių savo ateitį norėtų sieti su nuosavu verslu
- Kone devyni iš dešimties apklaustųjų mano, jog sėkmė vystant verslą nepriklauso nuo lyties – sėkmingi verslo vadovai gali būti tiek vyrai, tiek moterys. Vis dėlto, tarp jaunuolių, kurie laikosi kitokios nuomonės, absoliuti dauguma mano, kad sėkmingesni versle yra vyrai.

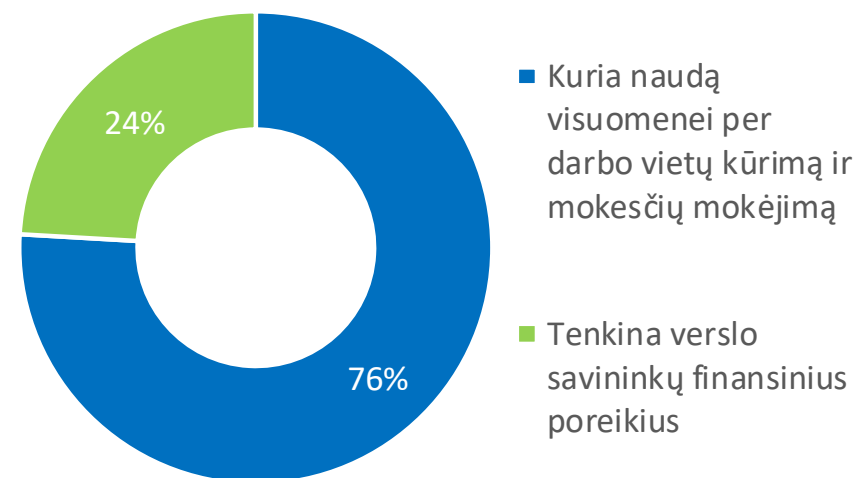
Jaunimo požiūris į verslą bei verslumą (2)

K4. Pabaikite sakinį:

Veršlininkai dažniausiai:

Veršlas Lietuvoje:

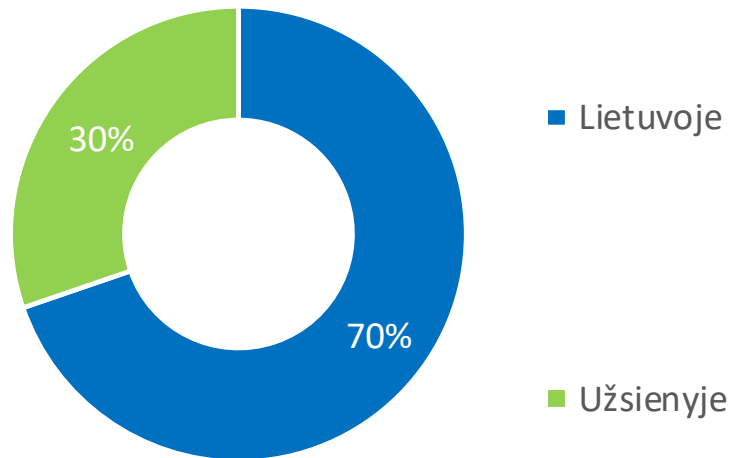

- Nors didesnė dalis jaunuolių mano, jog verslas sąžiningai moka mokesčius, vis dėlto kiek daugiau nei du iš penkių tyrimo dalyvių mano, kad mokesčių vengimas yra paplitusi praktika.
- Trys iš keturių tyrimo dalyvių mano, jog verslas Lietuvoje kuria naudą visuomenei, tačiau kas ketvirtas jaunuolis vis dėlto mano, kad verslininkai pirmiausia siekia asmeninės finansinės gerovės.

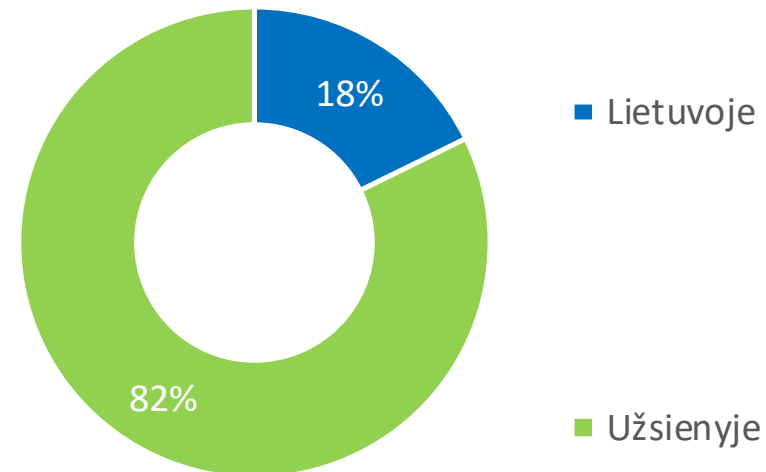
Jaunimo požiūris į verslą bei verslumą (3)

K4. Pabaikite sakinį:

Ateityje norėčiau dirbti:

Verslo vystymo galimybės geresnės:

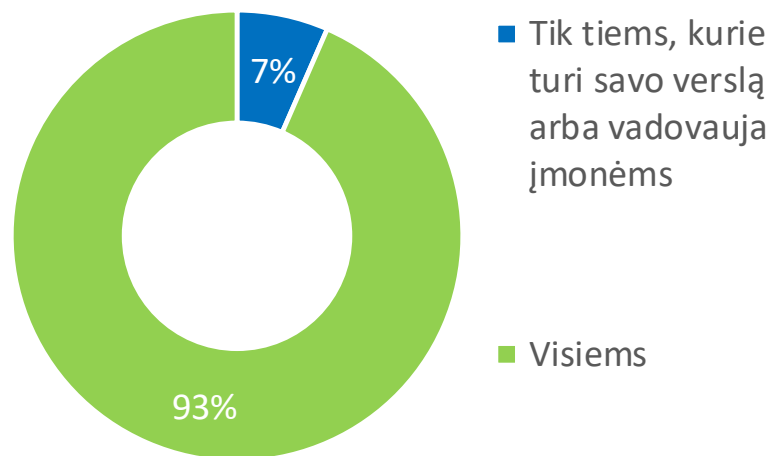

- Trys iš septynių apklaustųjų savo ateitį sieja su Lietuva, tačiau vos penktas jaunuolis mano, kad gimtojoje šalyje verslo vystymo galimybės yra geresnės nei užsienyje.

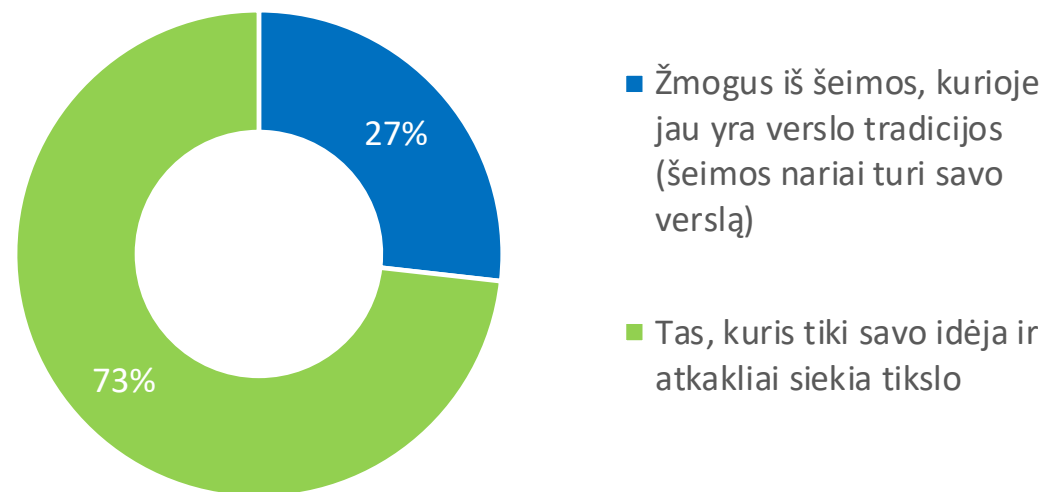
Jaunimo požiūris į verslą bei verslumą (4)

K4. Pabaikite sakinį:

Žinios apie verslą ir ekonomiką yra naudingos:

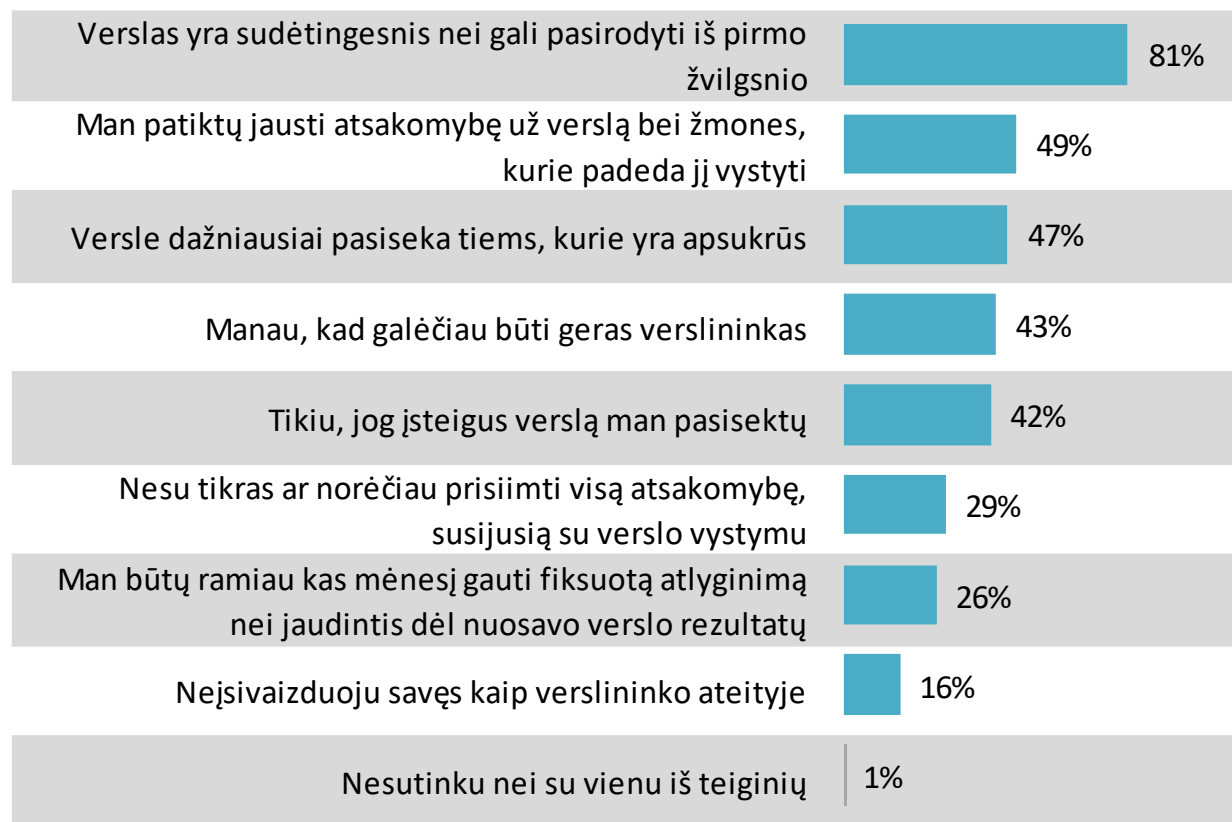
Didesnė tikimybė, jog verslininku taps:

- Kone absoliuti dauguma tyrimo dalyvių mano, kad žinios apie verslą ir ekonomiką yra naudingos visiems, ne tik verslo savininkams ar įmonių vadovams
- Trys iš keturių jaunuolių tiki, kad atkaklumas ir tikėjimas idėja, o ne verslo tradicijos šeimoje lemia sėkmę versle.

Požiūris į verslą jaunimo tarpe

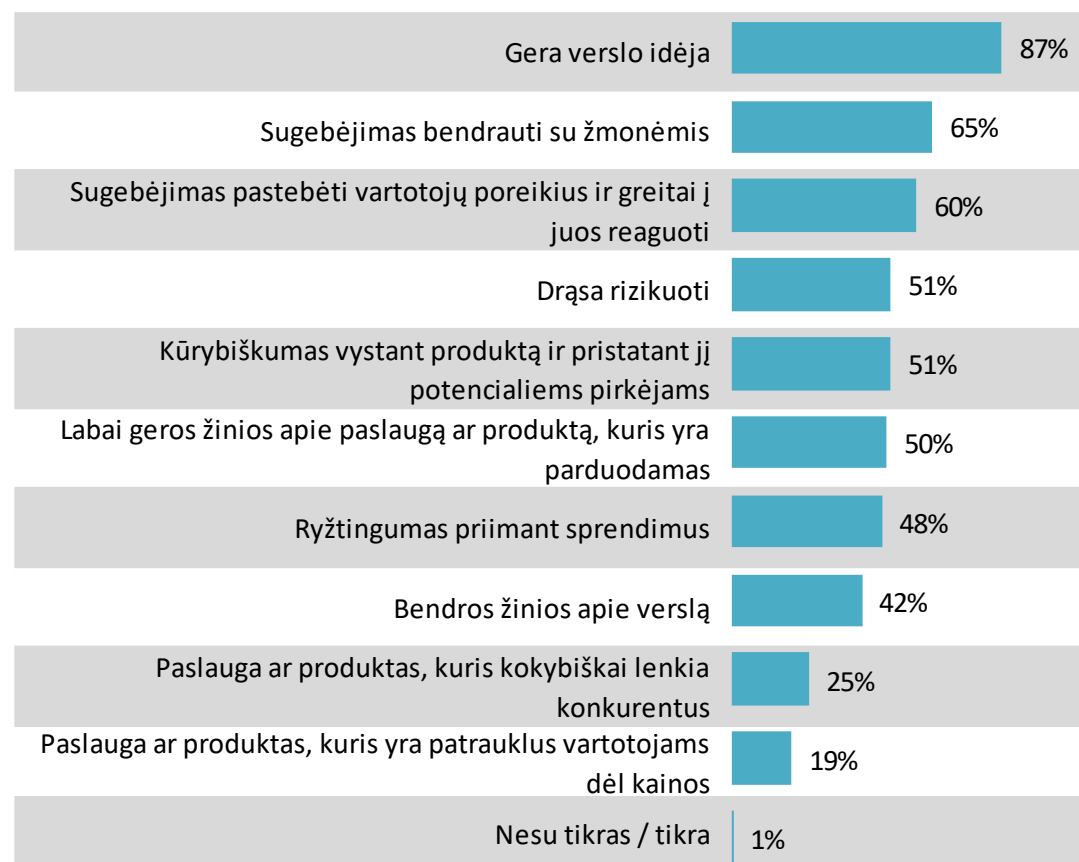
K5. Su kuriais iš žemiau pateiktų teiginių sutinkate? Pažymėkite visus teiginius – jų gali būti vienas arba daugiau

- Lietuvos jaunuoliai nėra naivūs ir verslo neidealizuoja – keturi iš penkių apklaustųjų mano, jog verslas yra sudėtingesnis nei gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio; beveik pusė tyrimo dalyvių mano, jog verslo sėkmę dažnai lemia ir apsukrumas.
- Vis dėlto, kone pusė jaunuolių nebijotų priimti verslo iššūkio ir jausti atsakomybę ne tik už save, bet ir už komandą, o daugiau nei keturi iš dešimties mano, jog galėtų būti gerais ir sėkmingais verslininkais.

Svarbiausi aspektai norint vystyti sėkmingą verslą

K6. Kaip manote, kas yra svarbiausia, norint vystyti sėkmingą verslą? Pasirinkite ne daugiau nei 5 Jūsų nuomone svarbiausius kriterijus perkeldami juos iš kairės ekrano pusės į dešinę

- Didžioji dauguma tyrime dalyvavusių jaunuolių sėkmingo verslo pagrindu gerą verslo idėją. Bendravimo įgūdžiai – antroje pagal svarbą vietoje, nedaug atsilieka ir orientacijos į klientą įgūdžiai. Panaši svarba – minėta apie pusės tyrimo dalyvių – tenka drąsai rizikuoti, kūrybiškumui, produkto ar paslaugos išmanymas bei ryžtingumas.
- Nors dauguma apklaustųjų manė, jog ekonomikos žinios yra naudingos visiems, vis dėlto bendros žinios apie verslą nėra matomos kaip verslo sėkmės garantas.

Pasirengimo darbo rinkai kompetencijų įsivertinimas

- Pasirengimo darbo rinkai vertinimo instrumentas buvo parengtas remiantis Junior Achievement Worldwide sudarytu pasirengimo darbo rinkai modeliu, kuriame yra išskirtos 8 „minkštųjų“ kompetencijų grupės (žr. paveikslą dešinėje).
- Atkreipiame dėmesį, jog „minkštosios“ kompetencijos gali patekti į daugiau nei vieną aukštesniąją pasirengimo darbo rinkai įgūdžių grupę.
- Kiekvienai kompetencijai įvertinti buvo sudarytos 1-4 teiginių skalės.
- Tyrimo dalyviai buvo prašomi nurodyti savo pritarimą teiginiams naudojantis 5 balų skale.
- Daliai teiginių buvo naudojamos atvirkštinės skalės, jie ataskaitoje pažymėti (R). Atkreipiame dėmesį, jog atsakymų į šiuos teiginius pasiskirstymas yra pateikiamas juos rekodavus (pvz. teiginio „Dažnai nepabaigiu pradėtų darbų“ atsakymų variantai yra rekoduoti teiginiui suteikiant teigiamą prasmę („Visada pabaigiu pradėtus darbus“), tam kad teiginys galėtų būti palygintas su kitais bloko teiginiais ir įtrauktas į bendrą kompetencijos vertinimą.

Tikslų iškėlimas

„Minkštosios“ kompetencijos

- Pozityvus požiūris į save
- Vidinė motyvacija

Atkaklumas

„Minkštosios“ kompetencijos

- Pozityvus požiūris
- Vidinė motyvacija
- Savikontrolė
- Socialiniai įgūdžiai

Įsitraukimas į mokslą

„Minkštosios“ kompetencijos

- Noras mokytis
- Pozityvus požiūris
- Pozityvus požiūris į save
- Darbas komandoje
- Socialiniai įgūdžiai
- Tarpasmeniniai įgūdžiai

Profesionalumas

„Minkštosios“ kompetencijos

- Socialiniai įgūdžiai
- Problemų sprendimas / kritinis mąstymas
- Komandinis darbas
- Pozityvus požiūris
- Atsakomybė
- Integralumas / etika

Pozityvus savęs suvokimas

„Minkštosios“ kompetencijos

- Pozityvus požiūris
- Vidinė motyvacija
- Savikontrolė
- Socialiniai įgūdžiai

Orientacija į ateitį

„Minkštosios“ kompetencijos

- Noras mokytis
- Socialiniai įgūdžiai
- Problemų sprendimas / kritinis mąstymas

Galimybė įtakoti pasekmes

„Minkštosios“ kompetencijos

- Savikontrolė
- Pozityvus požiūris į save
- Tarpasmeniniai įgūdžiai

Programos ir realaus gyvenimo ryšys

„Minkštosios“ kompetencijos

- Pozityvus požiūris į save
- Savikontrolė

Pasirengimo darbo rinkai tyrimo instrumentas (2)

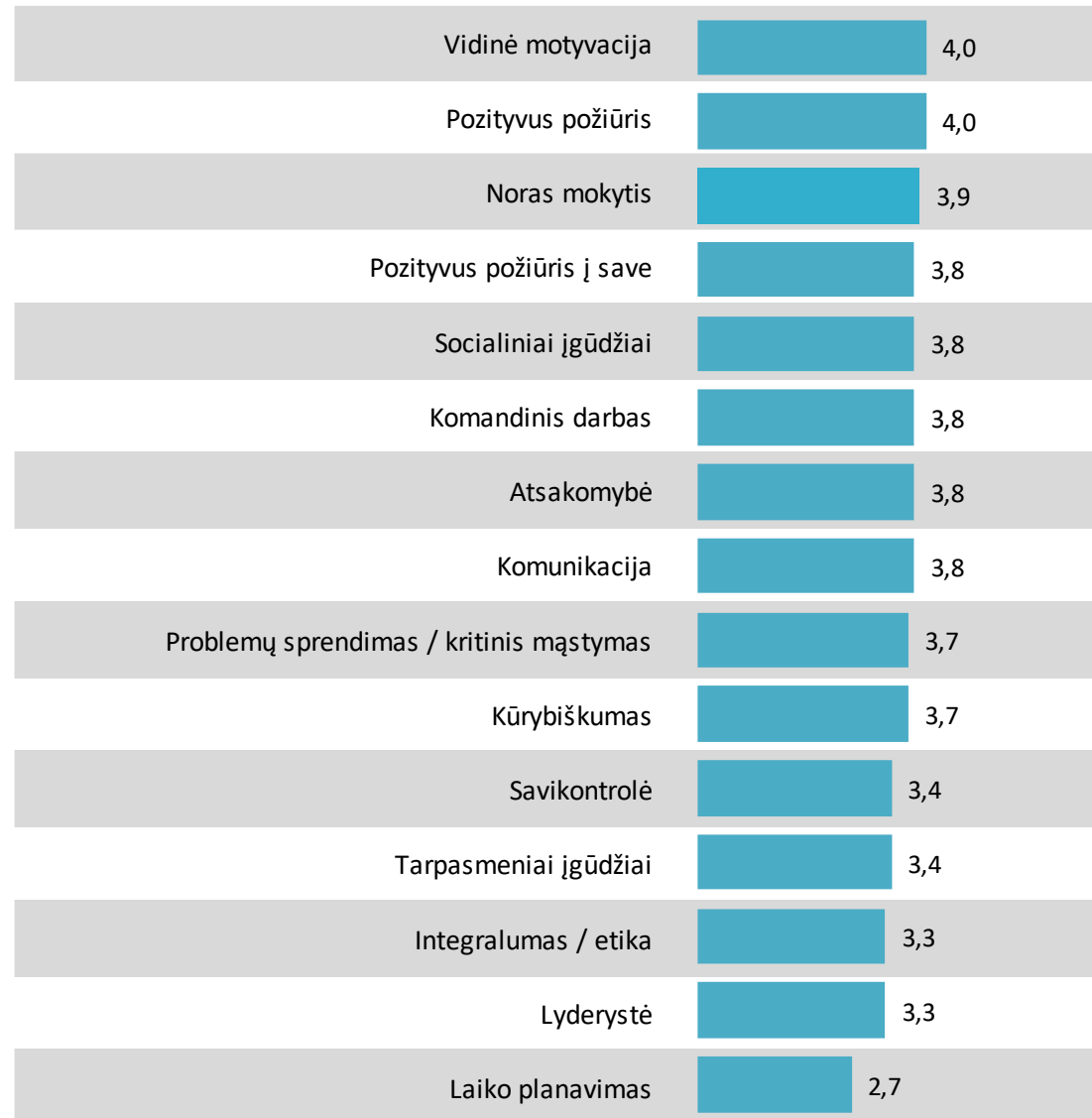
- Pasirengimo darbo rinkai kompetencijos apima skirtingus įgūdžius kiekvienoje amžiaus grupėje. Šiame tyrime naudotas instrumentas buvo sudarytas remiantis įgūdžiais, kuriuos turėtų būti įgiję 15-29 m. amžiaus jaunuoliai, remiantis Junior Achievement Worldwide sudarytu pasirengimo darbo rinkai modeliu.

„Minkštosios“ kompetencijos	15-18 m. amžiaus grupė	19-29 m. amžiaus grupė
Socialiniai įgūdžiai	Pagarba	Konfliktų valdymas
Problemų sprendimas / kritinis mąstymas	Kritinis mąstymas	Sprendimų priėmimas
Savikontrolė	Dėmesio sutelkimas	Emocijų / poveikio aplinkai valdymas
Pozityvus požiūris į save	Atkaklumas	Savęs pažinimas, užsidegimas
Komunikacija	Rašytinė ir verbalinė komunikacija	Dalijimasis informacija ir jos valdymas, viešasis kalbėjimas
Vidinė motyvacija	Atsidavimas	Užsidegimas
Komandinis darbas	Struktūruotas koordinavimas, komandos dvasia	Bendradarbiavimas
Teigiamas požiūris	Į sprendimą orientuotas požiūris	Ilgalaikių profesinių santykių vystymas
Atsakomybė	Ryžtas	Atsakomybės prisiėmimas
Integralumas / Etika	Integralumo/ etikos motyvacija	Integralumo/ etikos advokatavimas
Tarpasmeniniai įgūdžiai	Derybos	Užtikrintumas
Laiko planavimas	Užduočių prioretizavimas	Efektyvus delegavimas
Lyderystė	Vadovavimas grupėms	Strateginis sprendimų priėmimas
Noras mokytis	Mokymasis grupėse	Pagalba mokantis kitiems
Kūrybiškumas	Idėjų generavimas	Inovatyvumas

Šaltinis: Junior Achievement Worldwide; Mapping the Outcomes with Soft Skills, 2015

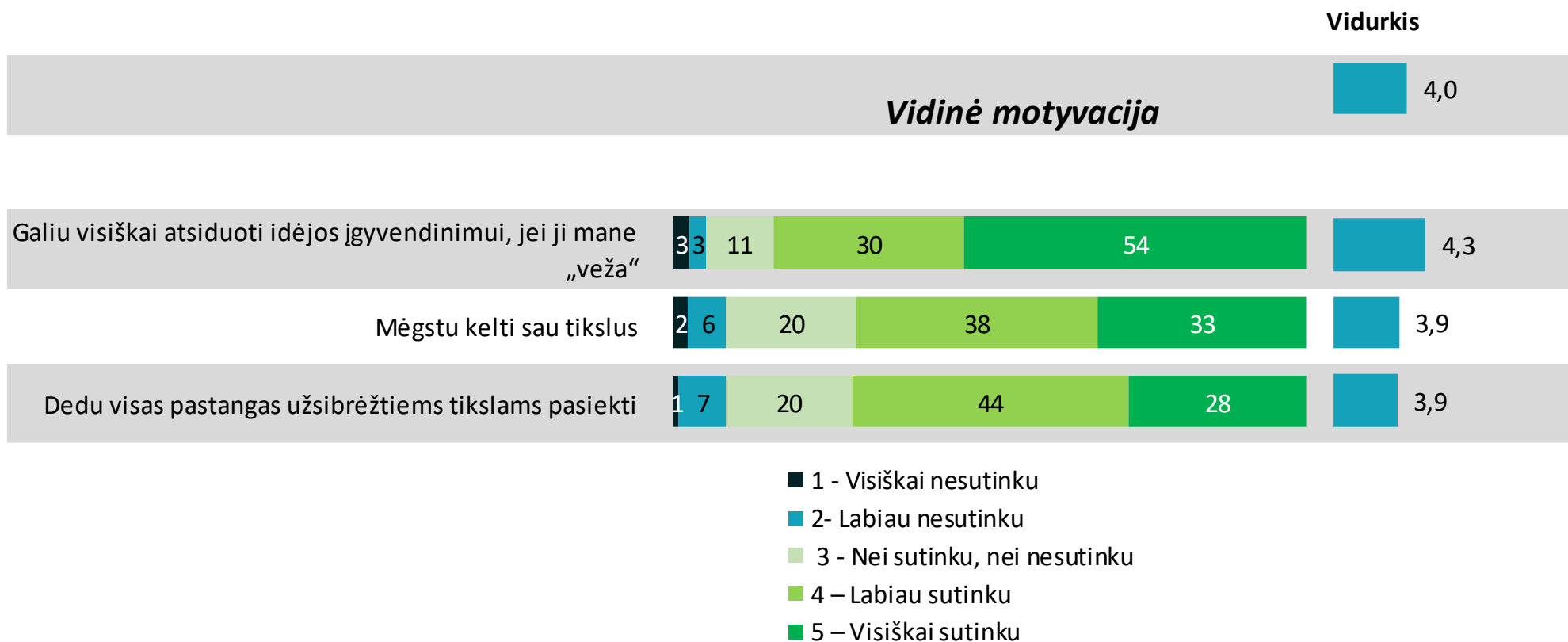
Pasirengimo darbo rinkai kompetencijos

- Tyrimas atskleidė, jog stipriausios ateities darbuotojų kompetencijos šiandien – tai vidinė motyvacija, bendras pozityvus požiūris bei noras mokytis.
- Vyresniųjų klasių moksleiviams reikėtų tobulinti savikontrolės, tarpasmeninių įgūdžių (derybų, savo nuomonės apgynimo), komunikacijos, integralumo/etikos, lyderystės ir – ypatingai – laiko planavimo įgūdžius.

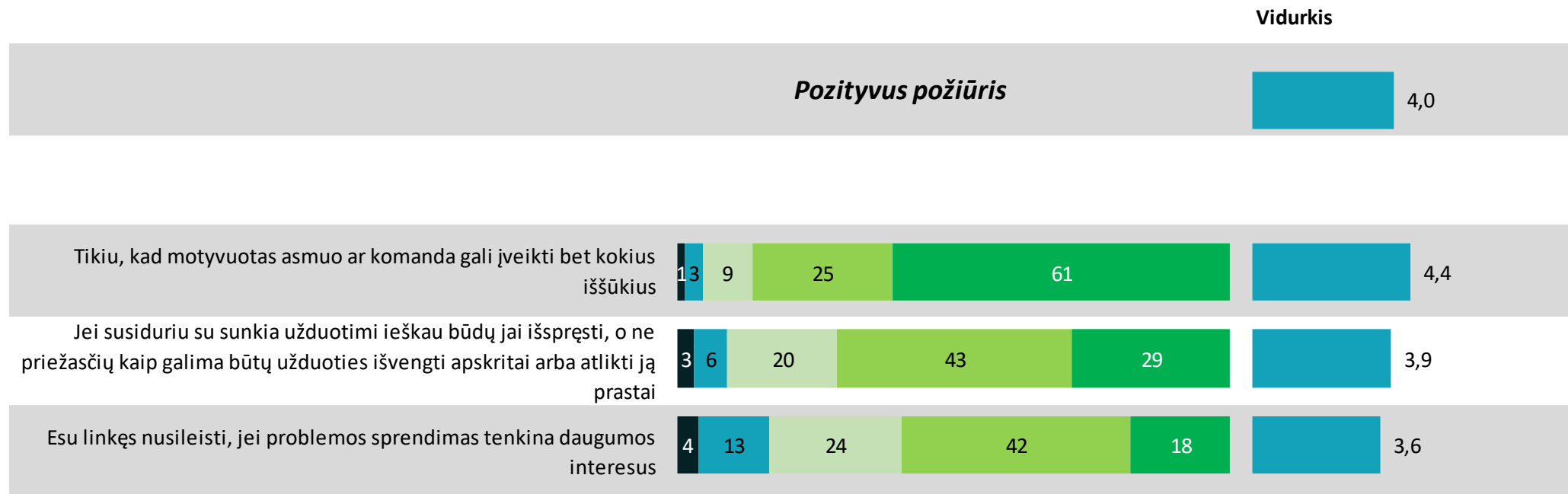
Vidinė motyvacija

K8. Dabar pateiksime eilę teiginių. Prašome pasakyti, kiek su kiekvienu iš jų sutinkate (5 balų skalėje, kur 1 reiškia „visiškai nesutinku, o 5 reiškia „visiškai sutinku“)

Pozityvus požiūris

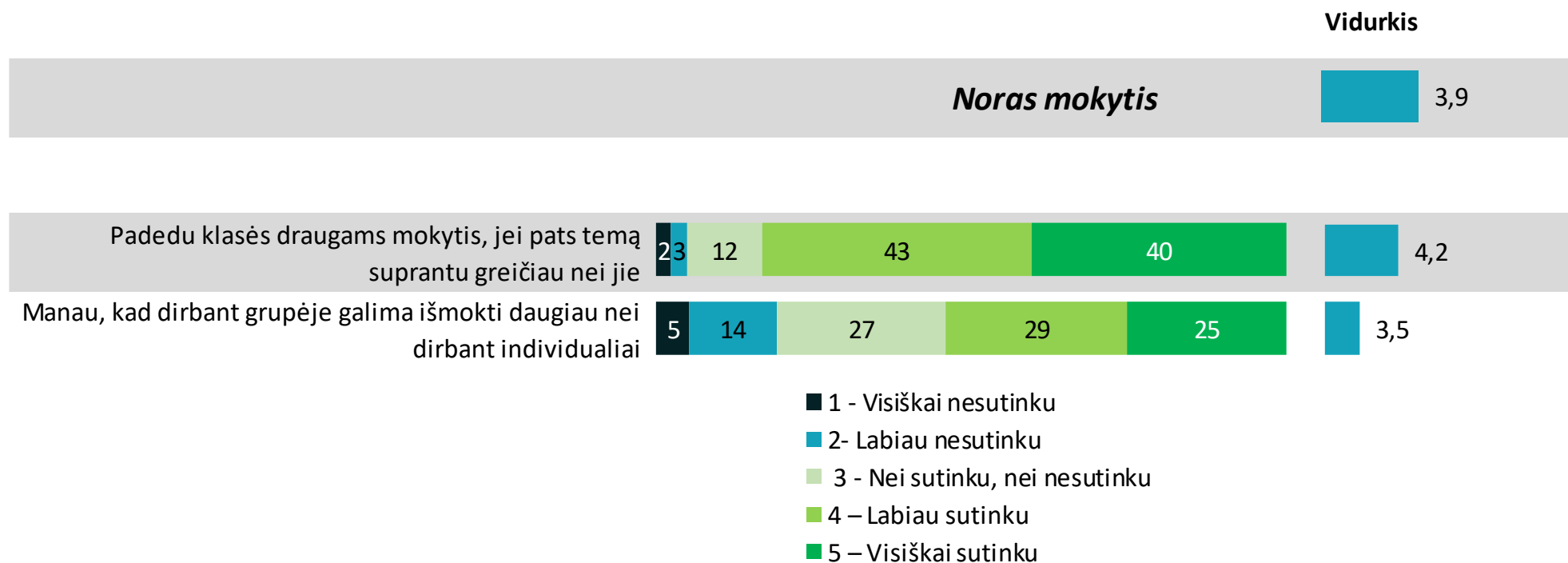
K8. Dabar pateiksime eilę teiginių. Prašome pasakyti, kiek su kiekvienu iš jų sutinkate (5 balų skalėje, kur 1 reiškia „visiškai nesutinku, o 5 reiškia „visiškai sutinku“)

- 1 - Visiškai nesutinku
- 2- Labiau nesutinku
- 3 - Nei sutinku, nei nesutinku
- 4 – Labiau sutinku
- 5 – Visiškai sutinku

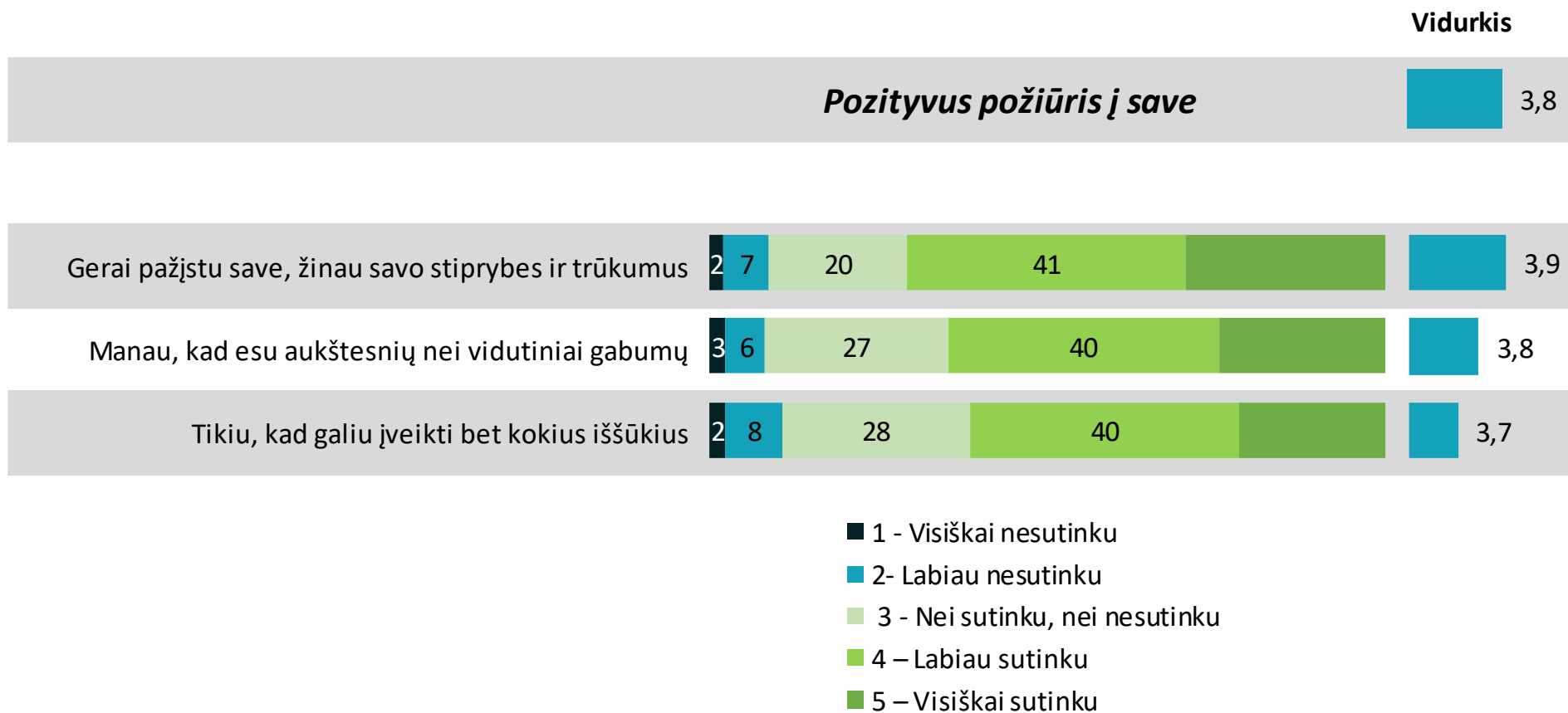
Noras mokytis

K8. Dabar pateiksime eilę teiginių. Prašome pasakyti, kiek su kiekvienu iš jų sutinkate (5 balų skalėje, kur 1 reiškia „visiškai nesutinku, o 5 reiškia „visiškai sutinku“)

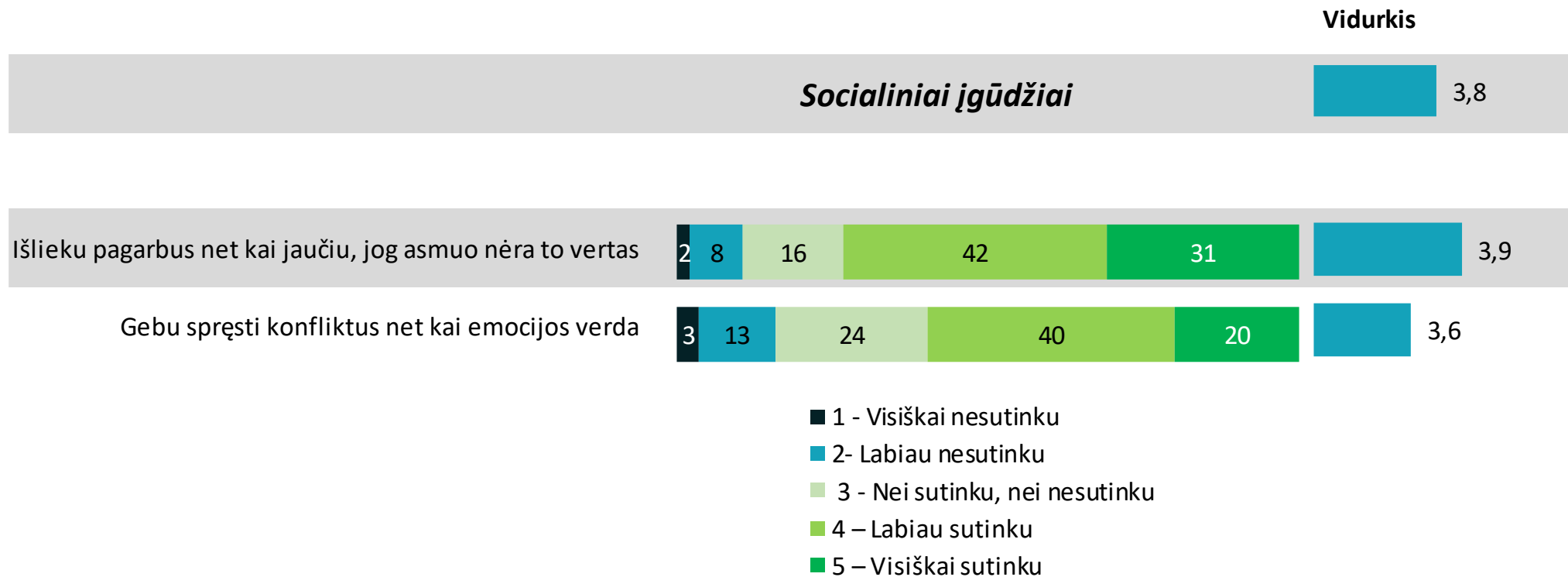
Pozityvus požiūris į save

K8. Dabar pateiksime eilę teiginių. Prašome pasakyti, kiek su kiekvienu iš jų sutinkate (5 balų skalėje, kur 1 reiškia „visiškai nesutinku, o 5 reiškia „visiškai sutinku“)

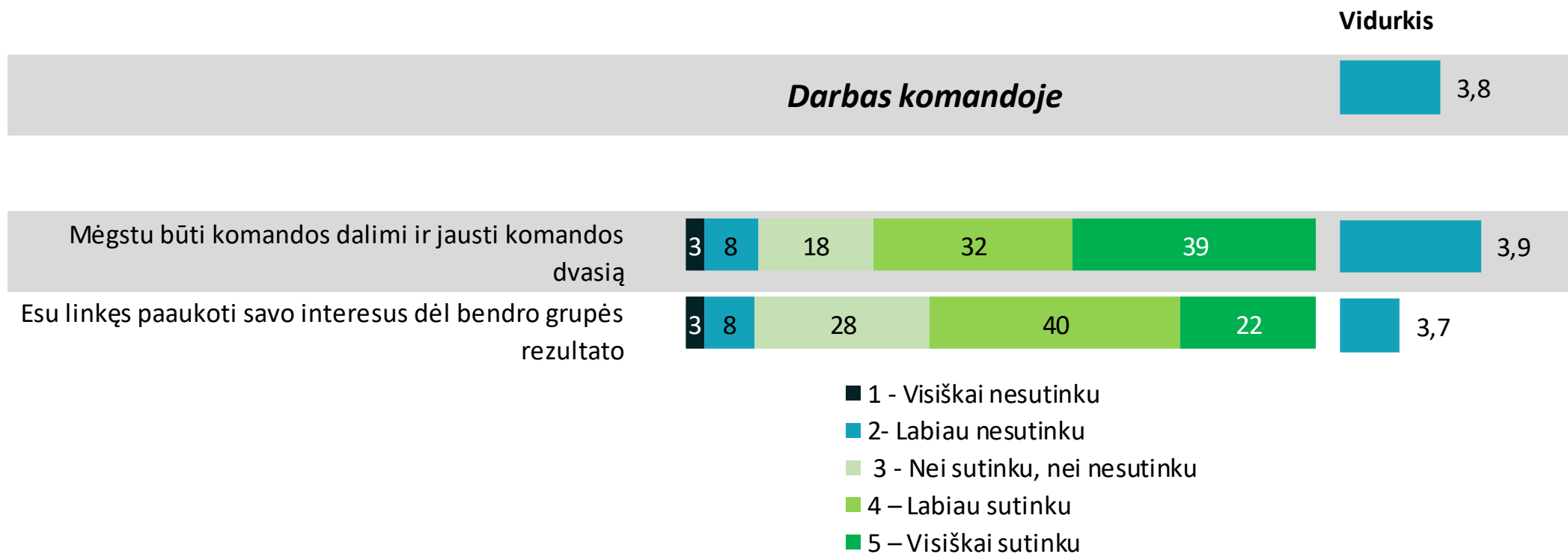
Socialiniai įgūdžiai

K8. Dabar pateiksime eilę teiginių. Prašome pasakyti, kiek su kiekvienu iš jų sutinkate (5 balų skalėje, kur 1 reiškia „visiškai nesutinku, o 5 reiškia „visiškai sutinku“)

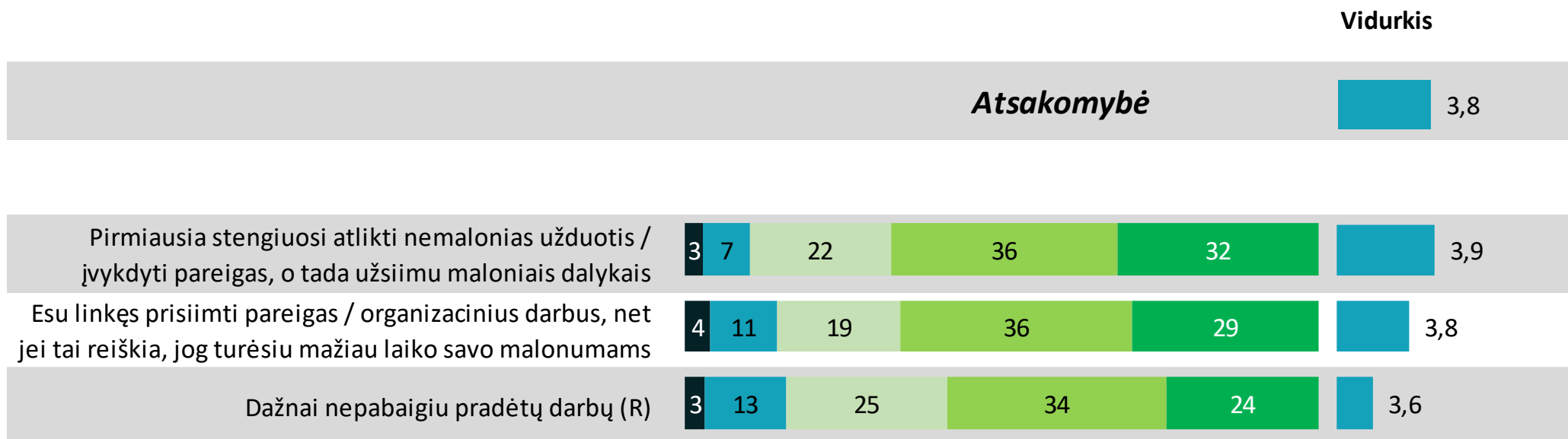
Darbas komandoje

K8. Dabar pateiksime eilę teiginių. Prašome pasakyti, kiek su kiekvienu iš jų sutinkate (5 balų skalėje, kur 1 reiškia „visiškai nesutinku, o 5 reiškia „visiškai sutinku“)

Atsakomybė

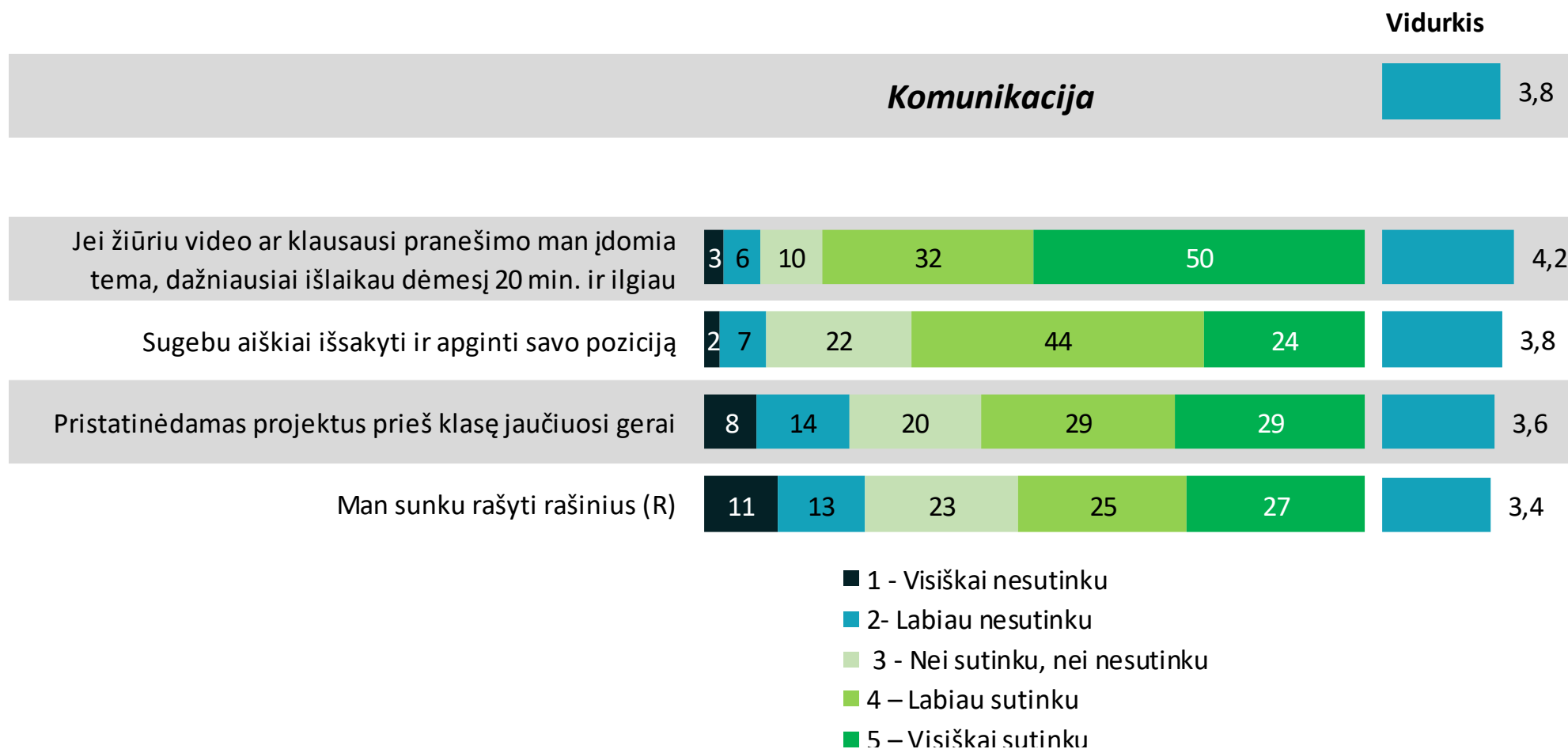
K8. Dabar pateiksime eilę teiginių. Prašome pasakyti, kiek su kiekvienu iš jų sutinkate (5 balų skalėje, kur 1 reiškia „visiškai nesutinku, o 5 reiškia „visiškai sutinku“)

- 1 - Visiškai nesutinku
- 2- Labiau nesutinku
- 3 - Nei sutinku, nei nesutinku
- 4 – Labiau sutinku
- 5 – Visiškai sutinku

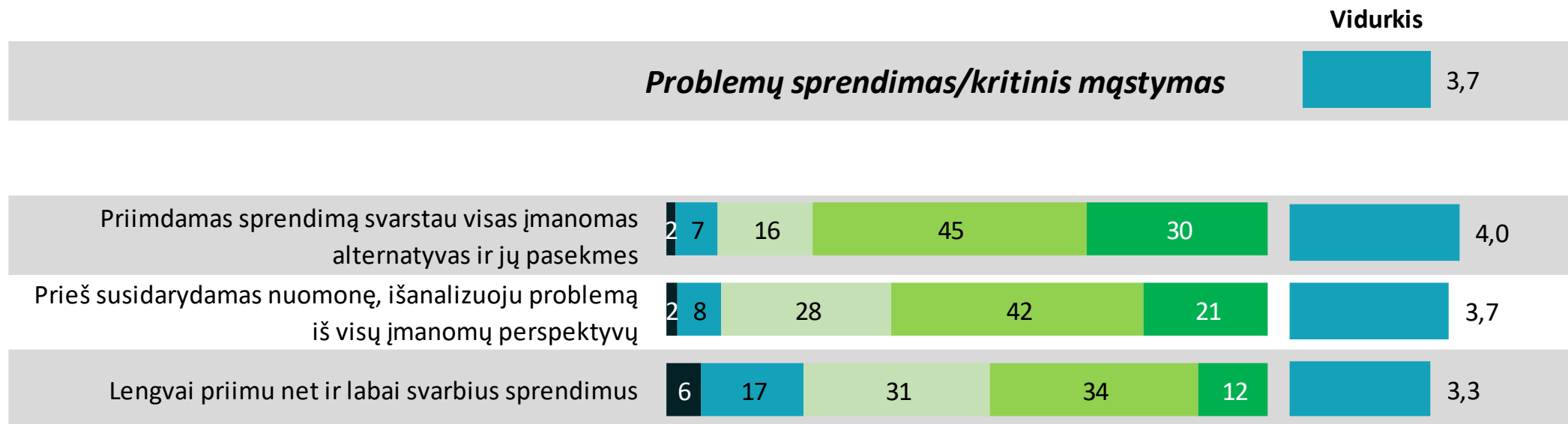
Komunikacija

K8. Dabar pateiksime eilę teiginių. Prašome pasakyti, kiek su kiekvienu iš jų sutinkate (5 balų skalėje, kur 1 reiškia „visiškai nesutinku, o 5 reiškia „visiškai sutinku“)

Problemų sprendimas/ kritinis mąstymas

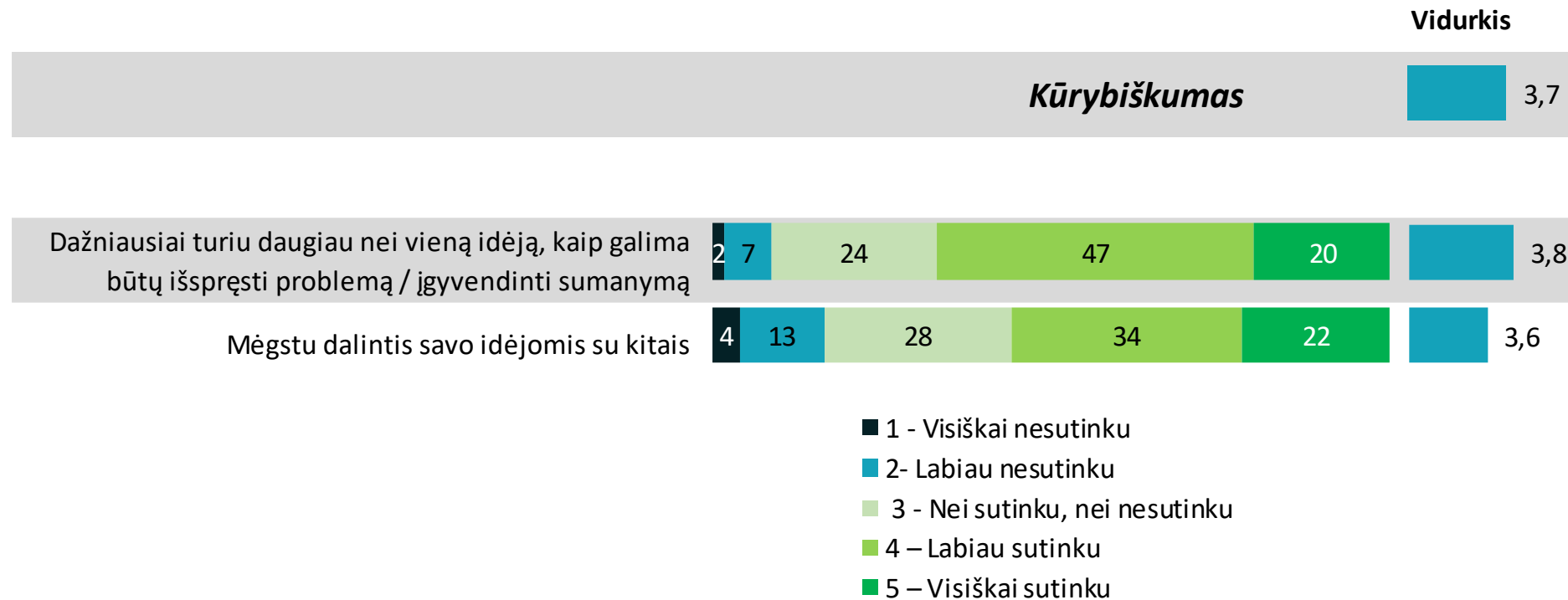
K8. Dabar pateiksime eilę teiginių. Prašome pasakyti, kiek su kiekvienu iš jų sutinkate (5 balų skalėje, kur 1 reiškia „visiškai nesutinku, o 5 reiškia „visiškai sutinku“)

- 1 - Visiškai nesutinku
- 2- Labiau nesutinku
- 3 - Nei sutinku, nei nesutinku
- 4 – Labiau sutinku
- 5 – Visiškai sutinku

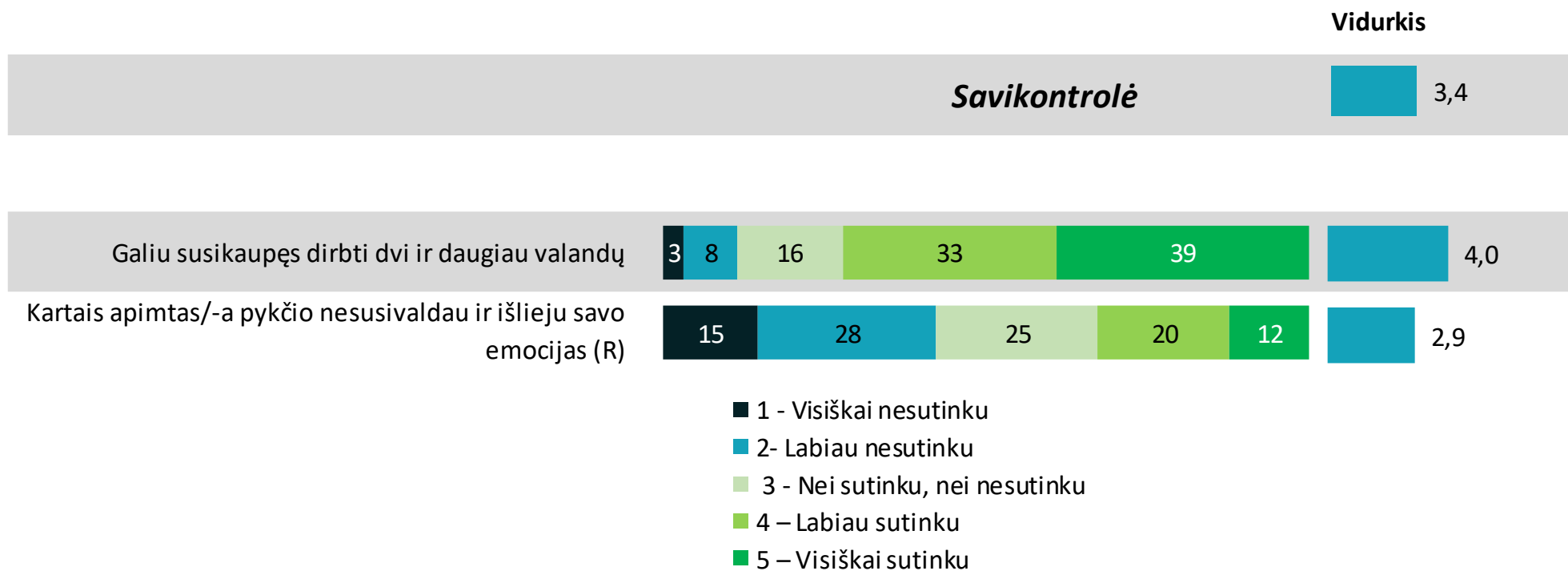
Kūrybiškumas

K8. Dabar pateiksime eilę teiginių. Prašome pasakyti, kiek su kiekvienu iš jų sutinkate (5 balų skalėje, kur 1 reiškia „visiškai nesutinku, o 5 reiškia „visiškai sutinku“)

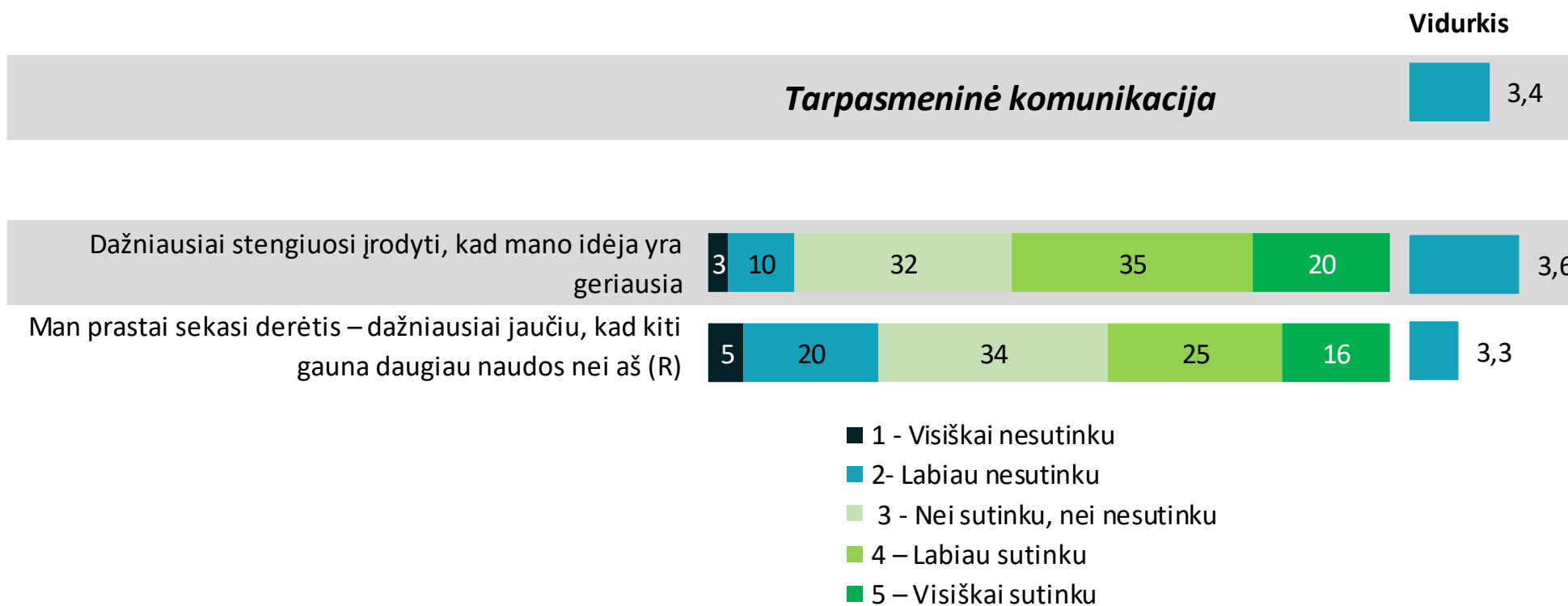
Savikontrolė

K8. Dabar pateiksime eilę teiginių. Prašome pasakyti, kiek su kiekvienu iš jų sutinkate (5 balų skalėje, kur 1 reiškia „visiškai nesutinku, o 5 reiškia „visiškai sutinku“)

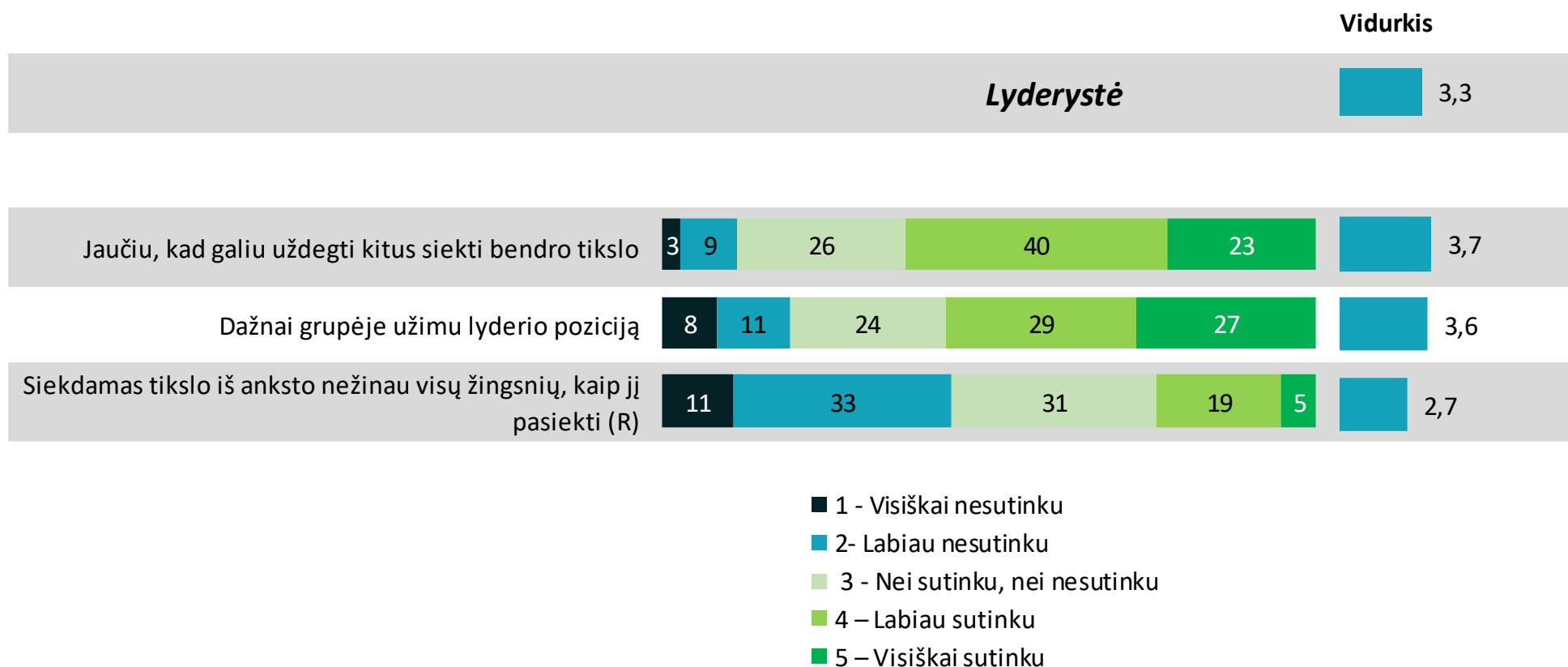
Tarpasmeniniai įgūdžiai

K8. Dabar pateiksime eilę teiginių. Prašome pasakyti, kiek su kiekvienu iš jų sutinkate (5 balų skalėje, kur 1 reiškia „visiškai nesutinku, o 5 reiškia „visiškai sutinku“)

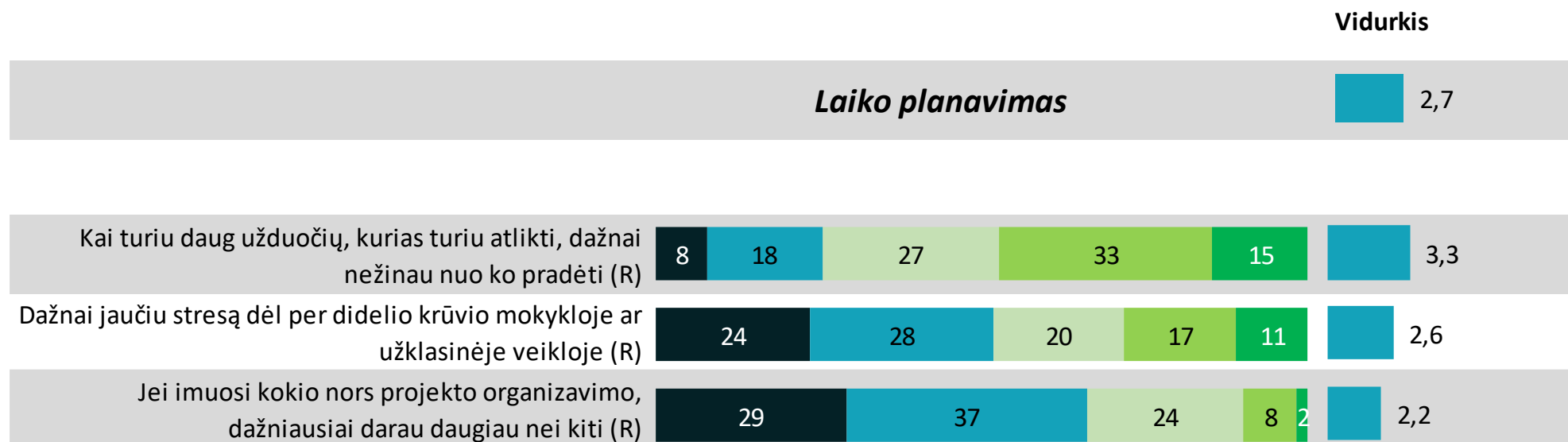
Lyderystė

K8. Dabar pateiksime eilę teiginių. Prašome pasakyti, kiek su kiekvienu iš jų sutinkate (5 balų skalėje, kur 1 reiškia „visiškai nesutinku, o 5 reiškia „visiškai sutinku“)

Laiko planavimas

K8. Dabar pateiksime eilę teiginių. Prašome pasakyti, kiek su kiekvienu iš jų sutinkate (5 balų skalėje, kur 1 reiškia „visiškai nesutinku, o 5 reiškia „visiškai sutinku“)

- 1 - Visiškai nesutinku
- 2- Labiau nesutinku
- 3 - Nei sutinku, nei nesutinku
- 4 – Labiau sutinku
- 5 – Visiškai sutinku